

TRASPASSANT MURS/ PARAPUPAPIA

PROJECTE ARTÍSTIC/ SOCIAL
JOVES EN RISC D'EXCLUSIÓ SOCIAL

Parapupapia, 2019, Can Llupà, Barcelona (detall procés) © Carles Rodriguez

PROJECTE ARTÍSTIC: *TRASPASSANT MURS*

Títol: *Traspasant murs* (el títol fa referència al nom global del projecte)

Subtítol: Parapupapia (el subtítol es refereix al nom del segon tram del mur i els seus personatges)

Edició: 2a edició

Definició: *Traspasant murs* és un projecte artístic/ social que consisteix en una acció participativa sota la direcció de l'artista Marcel·lí Antúnez en el mur interior del Centre de Justícia Juvenil Can Llupià de Barcelona, en col·laboració amb els joves interns.

Lloc: Can Llupià, Barcelona

Artista: Marcel·lí Antúnez

Usuaris: 65 joves entre 14 i 18 anys, amb mesura judicial d'internament, 61 nois i 4 noies. Respecte a nacionalitats el 72% han estat àrabs, 2% europeus i la resta nacionals.

Durada: Del 26 de febrer al 10 d'abril de 2019

Objectius: La Fundació Setba considera que l'art és una eina de transformació social i aquest projecte de pintar el mur del Centre Educatiu de Justícia Juvenil és un bon exemple.

Ens havíem marcat els mateixos objectius que la primera edició, millorant les errades detectades :

- **Canviar dates:** aquesta edició hem avançat el projecte per a no coincidir amb el final de curs, ni amb el ramadà. També hem fet més sessions per setmana, per a no allargar-ho en el temps i així evitar la dispersió dels joves i que es centrin més en la creació artística.
- **Més participació dels joves:** volíem integrar els dibuixos dels alumnes en el mur, per aquest motiu, vam facilitar llibretes i llapis de colors a cadascun dels participants una setmana abans de començar per a que dibuixessin a les aules, sota la supervisió dels professors i disposessin de més temps.

- **Col·laborar amb escoles d'art:** dues estudiants de l'escola Llotja de Barcelona han col·laborat en el projecte, primer treballant a l'estudi del Marcel·lí i després ajudant a les últimes sessions a Can Llupià, convertint-se en un bon mirall pels joves interns. Tant ells com les estudiants involucrades surten beneficiats de la col·laboració.
- **Comprar protectors sabates:** l'any passat ens vam adonar de la importància que tenen les bambes per aquests joves i per això, vam comprar protectors de sabates. Els petits detalls són importants.
- **Enquestes:** hem elaborat enquestes pels professors i pels joves, totalment anònimes. Els resultats a l'annex 1.

Els objectius marcats han estat:

- **Despertar l'interès per l'art:** segons les enquestes fetes, el 55% ja havien dibuixat o pintat abans d'aquest projecte, al 90% li ha agradat participar i la majoria voldria repetir l'experiència.
- **Aprendre a treballar en grup:** des de la primera sessió, el Marcel·lí explica que es tracta d'un treball en equip i que han de seguir les seves directrius. Aquest any, i a causa de la complexitat dels grups, les sessions han estat més complicades i ha costat que els participants seguissin les ordres del director artístic.
- **Fomentar l'apoderament i autoestima:** aquesta edició hem volgut implicar més als joves per a fomentar l'apoderament, però encara i així, el professorat reclama més participació d'aquests en tot el procés artístic. Cara a una propera edició, tindrem en compte aquesta reclamació.
- **Calmar l'ansietat:** l'acció pictòrica té una important part física que ajuda a rebaixar la tensió i l'ansietat. Quan més tranquils estaven era quan pintaven concentrats i dirigits per Marcel·lí.

- **Obra d'art:** la Fundació Setba considera que l'art ha d'arribar a tots els estaments de la societat, incloent els centres penitenciaris. Probablement, Can Llupià és l'únic centre que té la pintura d'un artista reconegut internacionalment, les obres del qual es troben a Museus. Pels participants, també és important la idea de deixar la seva empremta en el centre i tenir certa transcendència.

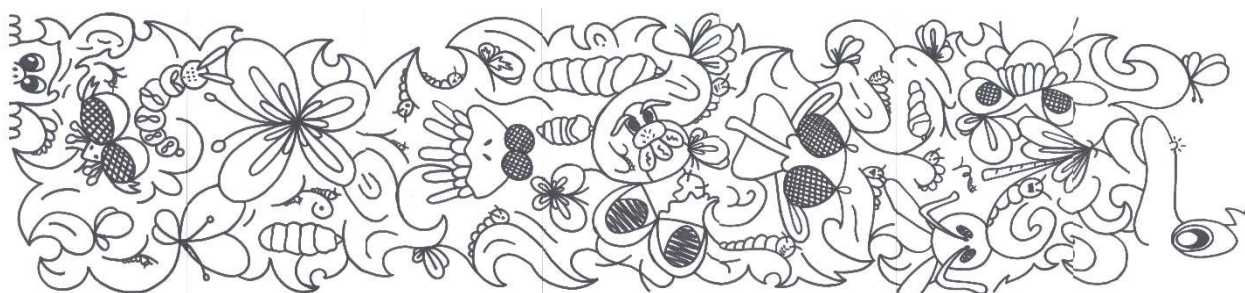
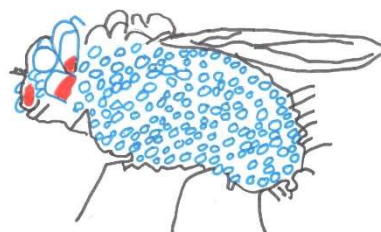
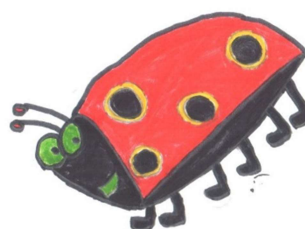
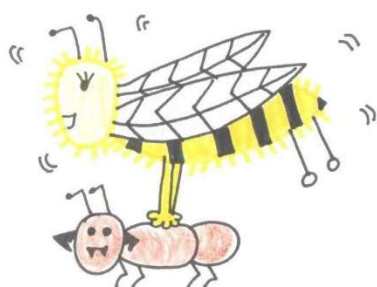
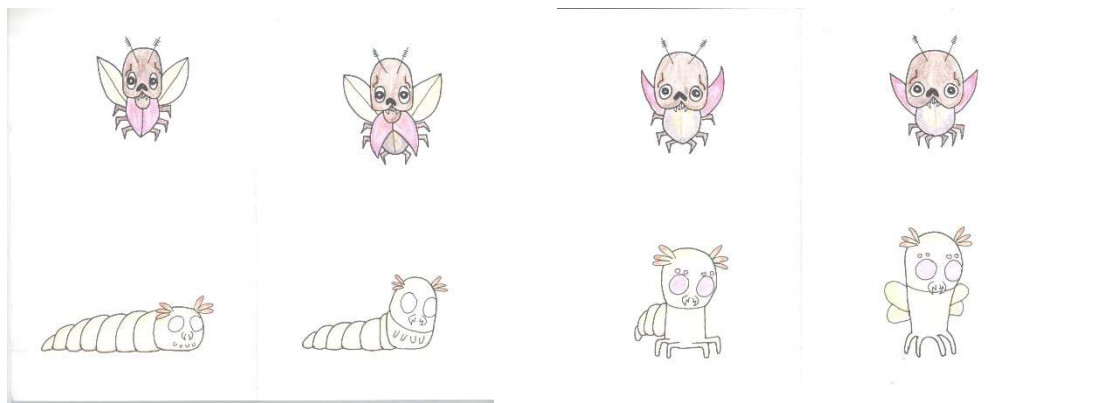
L'objectiu del centre és aconseguir la reinserció social i vetllar per a que l'intern retorni a la societat amb possibilitats de feina, i en el cas dels més joves, continuar amb el procés educatiu i formatiu. El projecte *TRASPASSANT MURS* de la Fundació Setba ha col·laborat en aquesta reinserció, mostrant als nois i noies participants, que l'art és una forma d'expressió vàlida.

El projecte ha comptat des de l'inici amb el suport del Departament de Justícia i del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. A l'acte de cloenda va assistir la Consellera de Justícia, Ester Capella, i Amand Calderó, responsable de la Secretaria de Mesures Penals, Reinserció i Atenció a la Víctima.

Sessions: s'han fet un total de 16 sessions de dues hores, dividides de la següent manera:

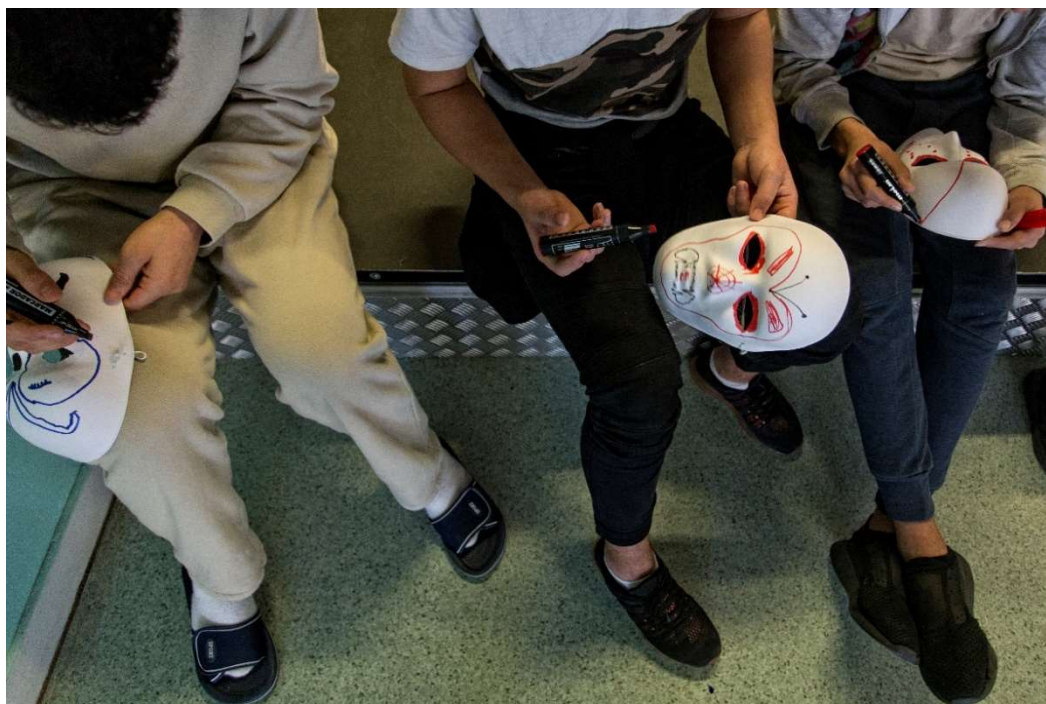
1. **Definició artística del projecte.** Una sessió informativa davant els joves i professors. Marcel·lí va mostrar, en una "performance", la seva trajectòria professional i es va projectar el vídeo de l'acció artística de l'any passat. Tot d'una manera molt visual, donat que la gran part dels joves no saben ni català, ni castellà.

A la mateixa sessió, els joves van lliurar els seus dibuixos, que havien preparat a aules sota la supervisió dels professors i que tenien com a temàtica els insectes, a Marcel·lí Antúnez per a que els incorporés com a personatges del mur. També van pintar les màscares de cartró que van fer servir per a tapar els rostres, quan es rodava el vídeo.

Dibuixos de les llibretes dels joves

25/02/2019

©Carles Rodriguez

2. **Preparació mur.** Els grups de joves van haver de preparar primer el mur amb una imprimació. Mentre uns ho feien, altres resseguien amb pintura negra els dibuixos d'insectes interpretats per Marcel·lí amb l'objectiu de familiaritzar-se amb la tècnica.

27/02/2019

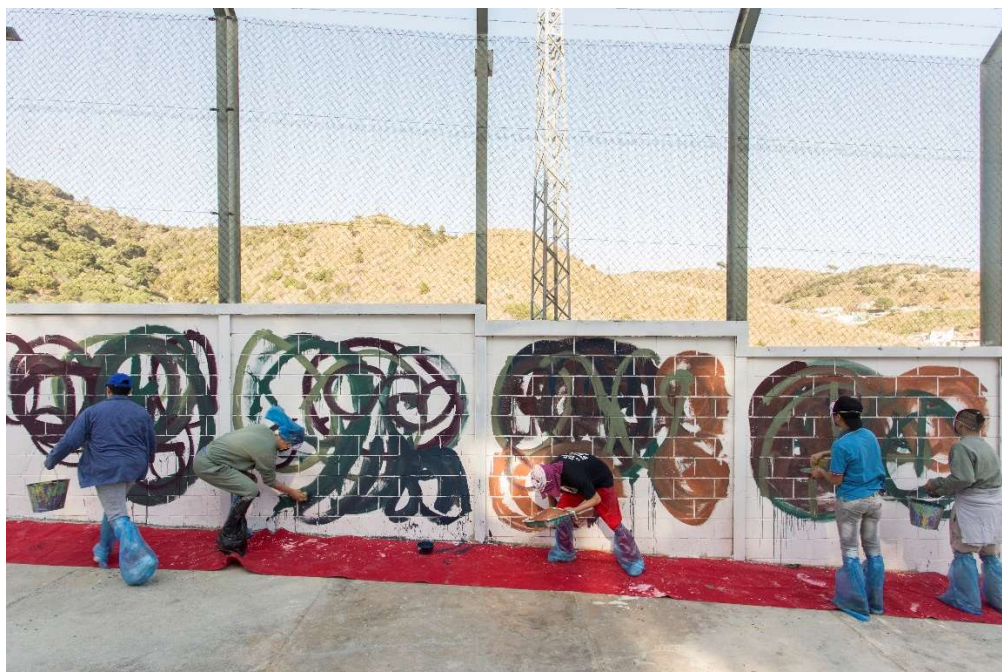
©Carles Rodriguez

©Carles Rodriguez

3. **Pintura gestual:** l'edició anterior, els joves van dedicar-se a experimentar amb la pintura d'una manera molt física durant unes quantes sessions. Aquest any i donada la complexitat del grup, només s'ha pogut fer un dia, que es va tenir que aturar per indisciplina dels nois. Cara a futures edicions, ens plantejarem aquesta sessió.

05/03/201

©Carles Rodriguez

©Carles Rodriguez

4. **Trames:** en tres sessions es van dibuixar i pintar les trames i les veladures, seguint les indicacions del Marcel·lí, per aconseguir donar profunditat al mur.

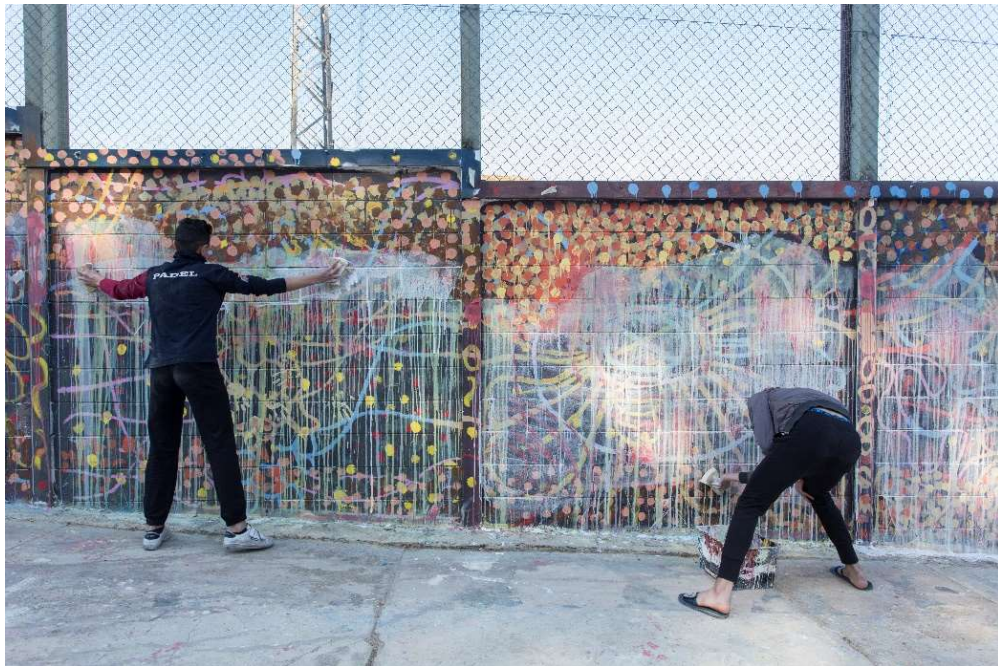
06/03/2019, 11/03/2019 i 12/03/2019

©Carles Rodriguez

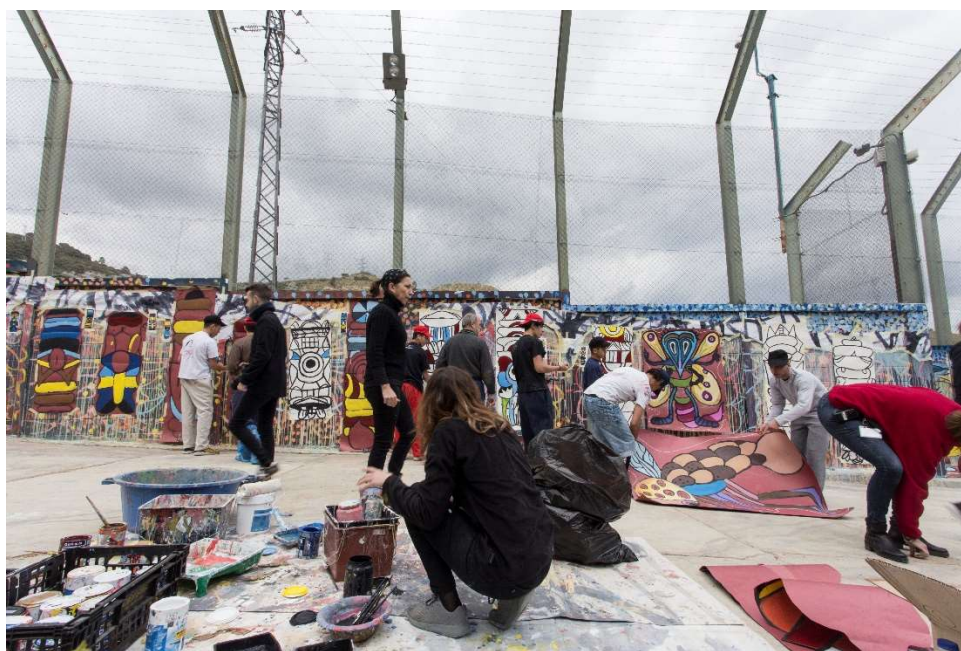
©Carles Rodriguez

©Carles Rodriguez

5. **Fabricació disfresses i estàndards:** Antúnez ha introduït aquest any elements teatrals al projecte amb la idea que els personatges sortissin del mur a l'acte de cloenda. Cara a properes edicions, replantejarem aquesta acció , ja que els joves sentien vergonya al disfressar-se i els hi costava interactuar.

18/03/2019 i 19/03/2019

©Carles Rodriguez

©Carles Rodriguez

6. **Sessions pintura i detalls:** les darreres sessions van dedicar-se a pintar les figures que prèviament havia marcat l'artista i els darrers retocs de l'obra els van fer els joves, que havien demostrat més interès en el projecte.

20/03/2019, 01/04/2019, 02/04/2019, 03/04/2019, 04/04/2019, 10/04/2019 i 24/04/2019

©Carles Rodriguez

6. **Cloenda:** l'acte de cloenda va consistir en una "performance", on van intervenir els joves amb les disfresses i estàndards que havien pintat, amb música de gaita de Francesc Punsola i la percussió d'Omar Kattan amb la *darbuka*, instrument àrab que els joves participants van reconèixer.

Va presidir l'acte, la Consellera de Justícia, Ester Capella, el Secretari de Mesures Penals, Reinserció i Atenció a les víctimes, Amand Calderó, el Director de Can Llupià, Antoni Cano, la Directora Educativa del centre, Roser Fernández, l'artista Marcel·lí Antúnez i per part de la Fundació Setba, la seva Gerent, Mariola Foix i la seva Directora, Cristina Sampere.

Van haver-hi parlaments, i la Fundació Setba va regalar a cada participant una samarreta amb una de les figures del mural, i una de les joves va llegir un escrit, consensuat entre tots els participants. (carta adjunta annex I)

08/04/2019

Samarreta Parapupapia

©Carles Rodriguez

©Carles Rodriguez

D'esquerra a dreta: Marcel·lí Antúnez (artista), Mariola Foix (gerent Fundació Setba), Cristina Sampere (Directora Fundació Setba), Amand Calderó (responsable de la Secretaria de Mesures Penals, Reinserció i Atenció a la Victima), Ester Vera (Consellera de Justícia), Yousra El Mejdoubi (voluntària de Fundació Autònoma Solidària), Antoni Cano (Director Can Llupià) i Roser Fernández (directora. educativa de Can Llupià)

©Carles Rodriguez

Audiovisual: Aquest any, la Fundació Setba ha iniciat una col·laboració amb l'Escola de Cinematografia ESCAC. Joan Martínez Urango, graduat d'ESCAC, en l'especialització Direcció de Fotografia ha gravat diverses sessions del projecte i el resultat serà un càpsula visual de 3 minuts.

Conclusions i propostes futur:

Continuar amb les mateixes dates, de finals de febrer fins abril'20, i mateixes sessions: 16.

Fer la tercera i darrera part del mur amb el mar com a temàtica, seguint la petició que nois d'aquesta edició van manifestar a les enquestes.

Continuar col·laborant tant amb l'escola de Belles Arts, Llotja, com amb l'escola de cinematografia, ESCAC.

Comptar amb traducció a l'àrab en totes les sessions amb l'objectiu que els joves participin molt més en el projecte creatiu.

Implicar més al professorat i treballadors del centre.

Organitzar per la temporada 2020/ 2021 una exposició resum de les tres edicions del projecte, amb material audiovisual, dibuixos preparatoris de Marcel·lí Antúnez i dels joves de Can Llupià i reproducció del mur a escala 1:1. És una molt bona oportunitat per a mostrar a la ciutadania, la tasca que es fa dintre d'un Centre de Justícia Juvenil.

Col·laboradors:

Ajuntament de Barcelona

Capital Care

Departament de Justícia, Generalitat de Catalunya

Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya

Escola Cinematografia ESCAC

Escola Llotja

Fundació Autònoma Solidària

Obra Social La Caixa

Pintures Lepanto

ANNEX I:

QUESTIONARI JOVES:

29 joves van respondre a les següents preguntes:

- T'ha agradat participar en el projecte? 26 **SI**/ 3 **NO**
- Havies pintat o dibuixat mai, abans? 16 **SI**/ 13 **NO**
- T'agradaria seguir participant en projectes artístics com aquest? 24 **SI**/ 5 **NO**
- Què et sembla el Marcel·lí Antúnez com a mestre i artista? 21 **SI**/ 6 **NO**
2 participants responen amb apreciacions: “és divertit, però està boig” i “està molt boig”
- Observacions: 18 van deixar en blanc aquesta casella i la resta va respondre:
En positiu: 6 observacions:
 - M'ha agradat, però no m'interessa l'art
 - aprenc a pintar
 - Voldria pintar el mar
 - Voldria pintar peixos
 - M'he identificat amb el mur
 - Divertit
En negatiu: 5 observacions:
 - No m'ha agradat pintar
 - No m'ha agradat
 - Marcel·lí no sap donar classes
 - Vergonya de mestre
 - No m'ha agradat, però repetiria

Les enquestes van ser anònimes.

QUESTIONARI PROFESSORS:

8 professors van respondre a les següents preguntes:

- Què és el que més bé valoreu de Traspasant Murs?
4 van valorar el trencar amb la dinàmica diària.
4 van valorar el fer una activitat artística i el resultat obtingut.
- Quina dificultat suposa compaginar aquest projecte amb la resta d'activitats del centre?
4 van considerar que no suposava cap dificultat.
4 van considerar que suposava dificultat per tema d'organització, temps invertit, mecànica i comprensió del projecte per part dels joves.
- Creieu que és beneficiós pels nois i noies interns treballar amb l'art?
Les 8 respostes són positives, però demanen més aportació dels joves al projecte per a poder treure més rendiment.
- Heu notat cap canvi en l'actitud dels nois i noies després de fer el taller (el mateix dia, l'endemà o a llarg termini)?
2 professors consideren que sí i que han observat la satisfacció dels participants.
6 consideren que no han percebut cap canvi significatiu.
- Observacions:
Els professors reclamen més participació i implicació dels joves tant en la gestació de la idea com en el procés, i més coordinació entre l'equip artístic i el professorat.

Les enquestes van ser anònimes.

ANNEX II:

Carta escrita per una jove interna de Can Llupià, que va participar en el projecte TRASPASSANT MURS. La jove va escriure la carta en nom de la resta d'interns, que la van subscriure.

Aquesta carta va ser llegida el dia de la cloenda del projecte davant els joves participants, autoritats, professors, institucions i direcció del centre.

“Bogeria. Una de les entrades d'aquesta paraula al diccionari ens diu que la bogeria es la singularitat pròpia del caràcter d'una persona. Bastant curiós que ens surti la mateixa entrada quan busquem «genialitat».

Vaig conèixer al Marcel·lí a principis del més passat, o almenys el vaig conèixer en persona aleshores, perquè ja havia sentit a parlar d'ell. L'any passat va venir a fer el projecte de «Revolupià» centrat principalment en les aus, on si ens fixem bé, ens expliquen una història. Ara no s'ha quedat enrere; «Parapupapià» també ens explica una història, però enlloc d'ocells ens l'expliquen els insectes.

Me'n recordo quan em van dir que pintaríem el mur; no ho vaig entendre... «Sí, sí, pintarem el mur, veus el que ja està pintat? Doncs el continuarem...» Em vaig quedar igual. Ho vaig entendre finalment quan en Marcel·lí ens va fer la performance de presentació del projecte al gimnàs. Vam riure molt, fins i tot vam arribar a pensar que estava boig, però podria ser un geni? O potser podria ser un boig genial?

Avui encara no podríem contestar a la pregunta perquè no el coneixem tant, com per posar-li una etiqueta, però sí que el coneixem suficientment com per dir que és un gran artista i una gran persona, per això el dia d'avui volem donar-li les gràcies per haver vingut a fer-nos-ho passar bé i per implicar-nos a tots en aquest projecte. Ens hem tacat de pintura, però ep! Ha valgut la pena...

Finalment ens agradaria donar les gràcies a tots els amics i col·laboradors d'en Marcel·lí que també han ajudat a la realització d'aquest projecte.

Esperem tornar-te a veure aviat, Marcel·lí”.

ANNEX III:

Imatge final de la segona part del mur, que porta per títol PARAPUPAPIA, i que té els insectes com a protagonistes. A l'igual que a la primera part, el mur explica una història de superació d'aquests joves interns, que comença amb les dificultats del viatge, les temptacions i perills de la societat que els acull i de la importància de la cultura per a formar-se i aconseguir la inserció laboral i social.

©Carles Rodriguez